

ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ .....ΙΣΤΟΡΙΑ

- ❖ ΚΑΒΑΛΗΣΕ ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ : Είναι μια έκφραση που ίσως προέρχεται από την αρχαία Ελλάδα . Οι Σπαρτιάτες το έλεγαν για να πειράξουν το βασιλιά τους Αγησίλαο. Ο Αγησίλαος αγαπούσε πολύ τα παιδιά του και όταν ήταν μικρά έπαιζε μαζί τους, καβαλώνοντας , σαν σε άλογο, ένα καλάμι. Κάποια μέρα όμως τον είδε ένας φίλος του σε αυτή την στάση και ο Αγησίλαος τον παρακάλεσε να μην πει τίποτα σε κανέναν. Αλλά εκείνος δεν κράτησε τον λόγο του και το είπε σε άλλους , για να διαδοθεί σιγά-σιγά και να φθάσει στις μέρες μας , με αλλαγμένη την ερμηνεία του [το λέμε όταν θέλουμε να πούμε για κάποιον ότι πήραν τα μυαλά του αέρα]
- ❖ ΤΟΥ ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ Ή ΤΟΥ ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ Ο ΓΑΜΟΣ Ή ΣΥΓΥΡΙΣΜΑ Ή ΤΗΣ ΚΡΕΜΑΣΑΝ ΚΟΥΔΟΥΝΙΑ : Κατά τη διαπόμπευση κούρευαν εκείνον που είχε "αμαρτήσει" , δηλαδή τον έκαναν "κουτρούλη" [κούτρα = κεφαλή] κι ύστερα τον περιέφεραν στους δρόμους και τις πλατείες της Πόλης . Από κει γινόταν ένα πραγματικό πανδαιμόνιο : χτυπούσαν τενεκέδες , πετούσαν σάπια φρούτα και λεμόνια , του κρεμούσαν κουδούνια , χτυπούσαν καμπάνες κ.α. για να γίνεται περισσότερος θόρυβος. Ο διασυρμός αυτός λεγόταν και "συγύρισμα" [συν + γυρίζω] , ενώ τον τριγυρνούσαν χορεύοντας με μαντήλια σαν σε γάμο. Σε μερικά μέρη της Θράκης , "συγυρισμένη" λέγεται η άτιμη γυναίκα . Επίσης και η απειλή : "έννοια σου κι εγώ θα σε συγυρίσω" έχει την αρχή της από τη διαπόμπευση . Η εκδοχή αυτή θεωρείται επικρατέστερη και έγινε γνωστή από το ομώνυμο θεατρικό έργο [κωμωδία] του Αλέξανδρου Ραγκαβή.
Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή ο υπόπτης Ιωάννης Κουτρούλης [Μεθώνη , 4^{ος} αι.] συζούσε παράνομα με μια γυναίκα που είχε εγκαταλείψει τον άνδρα της , περισσότερο από 15 χρόνια και η εκκλησία δεν έδινε άδεια γάμου . Όταν κάποτε η εκκλησία υποχώρησε ο γάμος έγινε και ήταν τέτοιο το ξεφάντωμα που ονομάστηκε Του Κουτρούλη το πανηγύρι ή Του Κουτρούλη ο γάμος .
- ❖ ΤΟΝ ΕΠΙΑΣΑΝ ΣΤΑ ΠΡΑΣΑ : Όταν η Αθήνα έγινε πρωτεύουσα , κάποιος Θεόδωρος Καρράς είχε μια συμμορία που ρήμαζε και κατατρόμαζε τον κόσμο , παρά τις προσπάθειες της αστυνομίας να τους συλλάβει. Στην περιοχή της Κολοκυνθούς [Περιστέρη-Κηφισός] , υπήρχαν μέχρι τα χρόνια της Κατοχής περιβόλια. Εκεί ζούσε ο παπά Μελέτης που κατά γενική παραδοχή είχε τσουβάλια τα φλουριά. Όμως παρά την ηλικία του ο παπά Μελέτης φημιζόταν για τη σωματική του δύναμη που ήταν τέτοια ώστε να κοιμάται μόνος του στο σπίτι στα περιβόλια . Έτσι μια νύχτα που ο Καράς αποφάσισε να χτυπήσει το σπίτι του παπά Μελέτη το μόνο που κατάφερε είναι να τον σβερκώσει ο χειροδύναμος γέρος , πού αλλού; Μέσα στα πράσα!
- ❖ ΜΕ ΤΟ ΝΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΣΙΓΜΑ : Παλιότερα , όταν τα παιδιά μάθαιναν υποκοριστικά , ο δάσκαλος τους έλεγε ότι η αρχική τους κατάληξη ήταν το -ιο και ότι στα μεσαιωνικά χρόνια ήταν σε -ιον και -ιν , για να καταλήξει στο τέλος το απλό -ι. Π.χ. παιδίον , παιδίν, παιδί. Επίσης , ότι ο τύπος των θηλυκών τριτόκλιτων ήταν σε -ις και κατέληξε να φύγει το τελικό -ς. Π.χ. πόλις , πόλι. Όταν στους τελευταίους αιώνες άρχισαν να γράφουν :το χέρι , το πόδι , χωρίς το -ν και η πίστι , η πόλι , χωρίς το -ς , οι τύποι που είχαν το νι και το σίγμα θεωρούνταν οι πιο σωστοί και οι κομψότεροι. Γι 'αυτό όποιος μιλούσε με το νι και με το σίγμα , μιλούσε σωστά και τέλεια , επακριβώς . Απ'αυτό , λοιπόν, βγήκε η φράση " του τα είπα με το νι και με το σίγμα" .
- ❖ ΜΟΥ ΕΦΥΓΕ ΤΟ ΚΑΦΑΣΙ : Στα τούρκικα "καφάς" θα πει κεφάλι , κranίο. Όταν λοιπόν , η καρπαζιά , που έριξαν σε κάποιον είναι δυνατή λέμε : " του έφυγε το καφάσι" , δηλαδή του έφυγε το κεφάλι από τη δύναμη του κτυπήματος . Το ίδιο και όταν αντιληφθούμε κάτι σπουδαίο , λέμε : " μου έφυγε το καφάσι" δηλαδή , μου έφυγε το κεφάλι από τη σπουδαιότητα .
- ❖ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΟΛΟΥ ΚΑΛΤΣΑ .... :Στον μεσαίωνα η μαύρη μαγεία , έπαιζε τον πρώτο ρόλο . Όταν γεννιόταν ένα παιδί , οι γονείς του καλούσαν μυστικά το μάγο ή τη μάγισσα , για να κάνουν το ξόρκια τους , ώστε το νεογέννητο να γίνει τυχερό. Αν ήθελαν να γίνει και έξυπνο , ο μάγος έπαιρνε τα πόδια του παιδιού και τα έβαζε σε μια μαύρη κάλτσα , που ήταν δήθεν, καμωμένη από τις τρίχες του σατανά. Ύστερα άρχιζε να λέει διάφορα ξόρκια , που τα διάβαζε μέσα σε μια παμπάλαιη Σολωμονική [βιβλίο μαγείας] . Από αυτό έμεινε και η φράση : είναι διαβόλου κάλτσα .....
- ❖ ΤΑ ΤΣΟΥΞΑΜΕ : Στην αρχαιότητα, υπήρχαν- πολλές γυναίκες κυρίως - που έπιναν πολύ κρασί, ανακατεύοντας το ποτό τους με μια ειδική σκόνη από βότανα, που έκανε το κρασί να γίνεται πιο πικάντικο και πιο.... μεθυστικό. Απ' αυτό βγήκε και η φράση «τα τσούξαμε». Άρα ...τα έτσουζαν από αρχαιοτάτων χρόνων.

- ❖ **Τα έχει τετρακόσια:** Η φράση που λέμε για να τονίσουμε ότι κάποιος έχει μυαλό... ξυράφι, που έχει πλήρη επίγνωση και λογική ,αφορά στον αριθμό των δραμιών που είχε η μία οκά. Η οκά ήταν οθωμανική μονάδα μέτρησης μάζας μέχρι το 1959 που αντικαταστάθηκε από το κιλό και υποδιαιρούνταν σε 400 δράμια(άρα δεν του λείπει κανένα από τα 400 δράμια που υπάρχουν σε μια οκά).
- ❖ **Κρατάω το φανάρι:** Το λέμε για εκείνον που βοηθάει κάποιον στις ερωτικές του «επιχειρήσεις», ερωτοδουλειές και γενικά όταν υπάρχει ένα τρίτο πρόσωπο παρέα με ένα ζευγάρι. Πιθανότατα αποτελεί δάνειο από την γαλλική γλώσσα (tenir la chandelle, κρατάω το κερί). Στην πρώτη νύχτα του γάμο των αρχόντων, ένας νεαρός είχε το καθήκον να φωτίζει το δωμάτιο των νεόνυμφων, κρατώντας μια λαμπάδα [λυχνάρι] με την πλάτη *γυρισμένη* προς στο κρεβάτι.
- ❖ **Χρωστάει της Μιχαλούς:** Η προέλευση της φράσης δεν έχει αποσαφηνιστεί. Σύμφωνα με μια διαδεδομένη εκδοχή, η Μιχαλού είχε πανδοχείο στο Ναύπλιο κατά τα πρώτα χρόνια του ελληνικού κράτους και κυνηγούσε ανελέητα και ξεφτίλιζε όσους της χρώσταγαν και είχαν βερεσέδια [αλίμονο σε όποιον δεν ήταν συνεπής!]. Παραμιλώνοντας κάποτε κάποιος τίμιος που αδυνατούσε να πληρώσει ,οι άλλοι σχολίαζαν : ``χρωστάει της Μιχαλούς ``. Κατά πάσα πιθανότητα, στη Θράκη και στην Πόλη έλεγαν «Μιχάλη» και «Μιχαλού» τους ελαφρόμυαλους και αυτή είναι η αρχή της φράσης.
- ❖ **Του μπήκαν ψύλλοι στα αυτιά:** Πιθανότατα η φράση να προέρχεται από την στάση που παίρνουν οι σκύλοι όταν αισθανθούν ότι κάτι μπήκε στα αυτιά τους. Η ίδια έκφραση υπάρχει και στα Γαλλικά, απaráλλαχτη. Ίσως να προέρχεται και από το Βυζάντιο που με αυτά τα ενοχλητικά ζώφια τιμωρούσαν όσους κρυφάκουαν. Οι ψύλλοι έφταναν βαθιά-ως το λαβύρινθο του αυτιού -χοροπηδώντας και αυτός που δοκίμαζε την σκληρή τιμωρία κόντευε να τρελαθεί. Χρησιμοποιούμε την έκφραση για κάποιον που του μπήκαν υποψίες στο μυαλό για κάτι.
- ❖ **Κάτι τρέγει στα γύφτικα:** Η ειρωνική αυτή φράση χρησιμοποιείται για να δηλώσει ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερος λόγος ανησυχίας και είναι κάτι αδιάφορο. Πηγάζει από την αντίληψη ότι οι γειτονιές /καταυλισμοί των Ρομά (γύφτων) αναστατώνονται με το παραμικρό, χωρίς να συμβαίνει κάτι το σοβαρό αφού πολλές φορές ,στα τρικούβερτα γλέντια τους κυρίως, τσακώνονταν με φωνές ,τρεχάματα και πιστολιές για ασήμαντη αφορμή.
- ❖ **Κροκοδείλια δάκρυα:** Χρησιμοποιείται για αυτόν που είναι υποκριτής και κλαίει για συγκίνηση ή παραπλάνηση κάποιου. Προέρχεται από την δοξασία που έλεγε πως οι κροκόδειλοι του Νείλου κρύβονταν πίσω από κανένα βράχο ή δέντρο και έβγαζαν ήχους σαν κλάμα μωρού παιδιού για να προσελκύσουν την λεία τους και αφού την κατασπάραζαν έκλαιγαν. Επίσης, ο κροκόδειλος στην αρχαιότητα θεωρούνταν πρότυπο πανουργίας. Η αλήθεια είναι ότι οι κροκόδειλοι μπορούν να παράγουν δάκρυα, χωρίς όμως τα δάκρυα αυτά να συνδέονται με το συναίσθημα.
- ❖ **Του έδωσε και κατάλαβε:** Αρχικά η φράση σήμαινε ότι κάποιος έδειρε τόσο κάποιον ώστε αυτός ένοιωσε τον πόνο στο πετσί του. Στη συνέχεια επεκτάθηκε και σε άλλες περιπτώσεις όπου κάποιος παθιάζεται με μια δραστηριότητα, κυρίως στο φαγητό, την άσκηση ή το ποτό. Λέμε τη φράση για οτιδήποτε θέλουμε να δώσουμε έμφαση ότι το κάνουμε μέχρι και το παρακάνουμε.
- ❖ **Έξω από τα δόντια:** Η φράση η οποία προσδιορίζει την αυστηρή και χωρίς περιστροφές και ευγένειες κουβέντα ,με σκληρές αλήθειες ,πηγάζει από την ομηρική εικόνα του «έρκους οδόντων», σύμφωνα με την οποία τα δόντια θεωρούνται ως φραγμός. Αλλά και το αντίθετο (λέω κάτι, μιλάω) **μέσα απ' τα δόντια**, το λέω ψιθυριστά ή μουρμουριστά, επίτηδες, για να μην ακουστεί.
- ❖ **Ζωή και κότα:** Λέγεται για κάποιον ο οποίος περνά ανέμελα και ευχάριστα την ζωή του,χωρίς προβλήματα και σκοτούρες επειδή παλαιότερα,όταν το φαγητό ήταν λιγιστό και οι κότες ακριβές , το να τρώει κάποιος κότα θεωρούνταν σπάνιο δείγμα καλοπέραςης [και ας μη μας προβληματίζει το γεγονός ότι το κοτόπουλο σήμερα είναι φθηνό...]
- ❖ **Κουνήσου από την θέση σου:** Λέγεται για κάποιον ο οποίος είπε κάτι κακό και πηγάζει από την πρόληψη ότι αν αυτός δεν κουνηθεί από την θέση του, το κακό που είπε θα βγει αληθινό. Υποτίθεται ότι αυτός που μίλησε κάθεται στον τόπο του Σατανά, ο οποίος και του το υπαγόρευσε, επομένως πρέπει να αλλάξει θέση για να ξεφύγει από την επιρροή του.
- ❖ **Πήγε στα θυμαράκια:** Η φράση που χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε ότι κάποιος πέθανε [χωρίς να χρησιμοποιούμε τη λέξη θάνατος] βασίζεται στο γεγονός ότι το πρώτο νεκροταφείο των Αθηνών, ήταν γεμάτο από θυμάρια. Το εν λόγω βότανο μάλιστα, επειδή μύριζε έντονα, το φύτευαν στα νεκροταφεία για να εξουδετερώνονται οι άσχημες μυρωδιές.